

DEPAIRE Jean-Baptiste, professor en rector aan de Universiteit van Brussel, toxicoloog en specialist in de voedselchemie.

Jean-Baptiste Depaire werd geboren op 18 oktober 1824 te Tongrinne (deelgemeente van Sombreffe in de provincie Namen) en overleed op 7 augustus 1910 te Bosvoorde in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Na zijn middelbare studies wilde Depaire apotheker worden. De opleiding tot de graad van apotheker was toen niet voorzien in de universiteiten. Deze titel werd toegekend door de provinciale medische commissies. Depaire behaalde in 1845 de graad van apotheker voor de medische commissie van Brabant. Hij installeerde onmiddellijk een officina te Brussel samen met een goed uitgerust laboratorium. Dit maakte het voor Depaire mogelijk om theoretische en praktische lessen in de farmacie te geven aan jonge studenten die zich wilden voorbereiden op het beroep van apotheker. Door zijn onderzoek kreeg Depaire zoveel bekendheid dat de gerechtelijke autoriteiten hem regelmatig chemische en toxicologische opdrachten gaven. In 1862 had hij al 172 expertiseverslagen opgesteld.

In 1854 werd Depaire bij de verkiezingen te Brussel verkozen als gemeentelijk raadgever. Dit mandaat werd vervolgens tien maal hernieuwd tot hij 35 jaar gemeentelijk raadgever was geweest bij de opeenvolgende burgemeesters. In deze functie was hij een trouwe pleitbezorger voor de Université Libre de Bruxelles en de in 1842 opgerichte École de Pharmacie. Voor de stad Brussel ijverde hij vooral om de hygiënische aspecten van de grootstad te verbeteren. Charles Rogier (1800-1885) was de eerste politicus die startte met een systematische overheidbemoeyenis in verband met de volksgezondheid. Op 15 mei 1849 richtte hij de Hoge Gezondheidsraad op. De eerste Belgische wet om de vervalsing van levensmiddelen te beteugelen werd op 17 maart 1856 goedgekeurd. Het was Depaire die het belang van deze wet inzag en als raadgever van burgemeester Charles De Brouckère (1778-1860) deze kon overtuigen om te Brussel het eerste officiële laboratorium op te

richten voor de controle van de vervalsingen van levensmiddelen. Op 10 mei 1856 keurde de gemeenteraad deze oprichting goed. Het werd het eerste gemeentelijk laboratorium voor de analyse van levensmiddelen in Europa. Ter gelegenheid van de 35ste verjaardag van zijn verkiezing als raadgever werd Depaire gevierd en burgemeester Charles Buls (1837-1914) gaf een opsomming van de activiteiten die Depaire uitgevoerd had. Deze gingen vooral over de publieke hygiëne te Brussel (riolen, drinkwater, kerkhoven, enz. alsook de bestrijding van de cholera (1866) en de tyfus (1869)). Na 1889 bleef Depaire zich inzetten voor de hygiënische aspecten van Brussel. Op 29 oktober 1905 sprak burgemeester Emile De Mot (1835-1905) opnieuw een lofrede uit over Depaire.

Depaire werd in 1855 corresponderend lid van de Académie royale de Médecine de Belgique, in 1862 werd hij bevorderd tot werkend lid en in 1888 werd hij voorzitter van deze instelling. In 1872 stelde de Academie voor om de eerste Belgische farmacopee van 1854 te herzien. Omdat Depaire aan de Universiteit naast de toxicologie eveneens de theoretische en de praktische farmacie doceerde, werd hij lid van deze commissie. Hij werd de voornaamste auteur van deze herziene farmacopee die in 1885 gepubliceerd werd.

In 1855 werd Depaire eveneens lid van de Hoge Gezondheidsraad. Samen met zijn collega J.S. Stas (1813-1891), die behoorde tot de 16 oprichters van deze instelling, schreef hij talrijke rapporten. Na het overlijden van Stas werd beslist zijn volledige oeuvre te publiceren. Deel II over zijn toxicologisch onderzoek werd onder de leiding van Depaire gepubliceerd. Zelf stelde hij tot in 1897 meer dan 154 rapporten op voor de Hoge raad of 14 % van het totaal aantal voorgestelde rapporten. Ook hier ging het voornamelijk over hygiënische aspecten, zoals het rapport in 1874 over voedselvervalsing (de kwaliteit van het bier).

In 1864 werd Depaire benoemd aan de École de Pharmacie van de Universiteit te Brussel als titularis voor het vak de toxicologie. Van 1886 tot 1888 werd Depaire verkozen tot rector van deze Universiteit.

Het is het vermelden waard te verwijzen naar het symposium, dat te Brussel georganiseerd werd van 1-9 september 1888, tijdens de Grand Concours International de Bruxelles. 18 Belgische specialisten in verband met de controle van vervalsingen van levensmiddelen gaven hier een lezing. Depaire was de eerste spreker. Als professor en rector van de Universiteit te Brussel, als voorzitter van de Academie voor Geneeskunde en als lid van de Hoge Gezondheidsraad gaf Depaire een belangwekkende lezing "*De la nécessité de prendre des mesures pour assurer la répression des Falsifications des Denrées Alimentaires*" (Tijdens deze lezing ging Depaire in detail in op zijn tussenkomst in 1856 als Brussels gemeentelijk raadgever om het eerste laboratorium voor eetwarencontrole op te richten)

Op 24 april 1889 werd Depaire verkozen tot erelid van de Association Belge des Chimistes. Hiermee werd hij het tweede Belgische erelid na J. S. Stas, die in 1888 tot erelid verkozen was. Op 20 maart van datzelfde jaar werd Depaire lid van de pas opgerichte studieafdeling over de eetwaren. Depaire was, naast zijn andere functies, ook in de Chemische Vereniging zeer actief. Depaire werd op 24 april 1891 verkozen als tweede voorzitter van de afdeling over de eetwaren in opvolging van D. A. Van Bastelaer (1823-1907). Hierdoor werd Depaire automatisch lid van het Centrale Comité van de Vereniging. Depaire nam zijn taak als voorzitter van de studieafdeling over de eetwaren zeer ernstig op: hij leidde al de bijeenkomsten en nam actief deel aan de discussies. Door zijn onvermoeibare inzet werd Depaire elk jaar opnieuw verkozen tot voorzitter en dit tot aan de opheffing van de studiegroepen en de inrichting van lokale afdelingen in 1898. Van 1891 tot 1898 was Depaire

betrokken bij de vele activiteiten van de studiegroep: eerst de organisatie van het eerste congres over toegepaste scheikunde in 1894 te Brussel-Antwerpen, daarna in de commissie die een overzicht moest opstellen over de botervervalsing. Ook leidde hij bijeenkomsten van twee studiegroepen, zoals deze van de fermentatie industrie en de eetwaren over de commerciële productie van azijn. Verder hield Depaire ook verschillende lezingen, die gepubliceerd werden, zoals een nieuwe boterretractometer van Abbe.

Na het beëindigen van het lange mandaat van de eerste voorzitter van de Chemische Vereniging Edouard Hanuise (1842-1913), werd Depaire de tweede voorzitter in 1895 en vervolgens in 1896. Depaire ijverde om nieuwe studiegroepen op te richten: een eerste betrof de industriële chemie, die een succes werd, de tweede over de metallurgie had minder succes en de derde over de zuivere chemie vond geen belangstelling. Van in 1886 werd te Luik geëxperimenteerd met een lokale afdeling. Deze kende zoveel succes, dat de Vereniging besloot om in 1898 alle studiegroepen af te schaffen en deze te vervangen door een tiental lokale afdelingen.

Depaire beëindigde in 1900 zijn onderwijs aan de Universiteit en de beoefening van de farmacie. Hij had echter op zijn domein bij zijn woning in Bosvoorde een scheikundig laboratorium geïnstalleerd. Hier specialiseerde hij zich in de apiculture en de verschillende aspecten zoals honing, mede en wassen. Wanneer men zijn loopbaan overloopt dan kan men hem zeker "de vader van de voedselchemie in België" noemen.

Hendrik DEELSTRA